Miasto Łomża

Prezydent Miasta Łomża - Mariusz Chrzanowski

Urząd Miejski w Łomży

pl. Stary Rynek 14, 18-400 Łomża

tel. 86 215 67 00, fax 86 216 45 56

e-mail: **ratusz@um.lomza.pl**

link do strony internetowej miasta

Miasto Łomża. Miasto górujące nad Narwią – taki właśnie malowniczy widok ukazuje się oczom podróżnych, którzy wjeżdżają tu od strony Piątnicy. Łomżyńskie zabudowania zajęły wysoką nadnarwiańską skarpę i usytuowanie to, co oczywiste, jest wielkim atutem. Ale to nie jedyna zaleta miasta. Przeszło 1000 lat temu, gdy w okolicy zakładano pierwszą osadę, od malowniczości położenia ważniejsze były względy obronne. Gród, którego wciąż działające na wyobraźnię pozostałości można odnaleźć nieopodal obecnego miasta, strzegł szlaku handlowego i przeprawy na Narwi. Według przekazów, już w XI w. stał w tej osadzie kościół, który tym samym byłby pierwszym na Mazowszu.

Od 1418 r. Łomża cieszy się prawami miejskimi. Los był dla niej łaskawy do XVI stulecia. Dwa kolejne wieki doświadczyły ją bezlitośnie, podobnie jak II wojna światowa, kiedy zniszczeniu uległo prawie 80% zabudowy. Mimo to miasto zachowało ciekawe zabytki, którym warto przyjrzeć się z bliska. Najważniejszy obiekt to XVI-wieczna katedra. Wokół niej ciągną się uliczki z kamienicami pamiętającymi czasy, gdy miasto pełniło rolę stolicy guberni. Niezwykle ładnie prezentuje się zwłaszcza ciąg wystawnych domów przy ulicy Dwornej.

Z pewnością nie byłaby Łomża tym, czym jest, gdyby nie Narew, rzeka, która należy do przyrodniczych pereł północno-wschodniej Polski. Jej wiosenne rozlewiska można podziwiać, nie wychodząc nawet poza zabudowania. To jeden z przykładów, w jak zielonym regionie położone jest miasto. Można tu odetchnąć. I to prawdziwie czystym powietrzem.

Miejsca warte odwiedzenia:

- Dworna - Kościół pw. św. Michała Archanioła i Jana Chrzciciela, obecnie katedralny, zbudowany w latach 1504 – 1525 jako fundacja książąt mazowieckich;

katedralny, zbudowany w latach 1[illegible] – 1[illegible] jako fundacja książąt mazowieckich, w stylu późnogotyckim, ze sklepieniem nawy środkowej gwiaździstym, a naw bocznych – kryształowym o rysunku gwiazdy ośmioramiennej. Po bokach ołtarza późnogotyckie rzeźby św. Jana Chrzciciela i Stanisława Biskupa a w zwieńczeniu obraz Baranka Apokaliptycznego. Ambona manierystyczna wykonana po 1618 roku. W nawie południowej tablice pamiątkowe poświęcone Henrykowi Sienkiewiczowi z 1917 roku, ks. Kazimierzowi Lutosławskiemu z Drozdowa - twórcy projektu Krzyża Harcerskiego i łomzyniakowi - Bogdanowi Winarskiemu (1884 – 1969), przewodniczącemu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w Hadze.

- Sadowa - Pałac Biskupi neoklasycystyczny, zbudowany w 1925 roku wg projektu Zdzisława Świątkowskiego. Obok dawna plebania z XVIII wieku, dom emerytowanego kapłana i Muzeum Diecezjalne.
- Dworna - Zespół klasztorny ss. Benedyktynek z kościołem pw. Św. Trójcy i Wniebowzięcia NMP oraz klasztorem, początkowo drewnianym, od 1863 roku murowanym, po 1945 roku odbudowany ze zniszczeń. Zakon istnieje od 1628.
- Krzywe Koło - Zespół klasztorny oo. Kapucynów Kapucynów z kościołem pw. Matki Boskiej Bolesnej, wybudowanym w roku 1798, w stylu baroku toskańskiego i klasztorem wzniesionym w latach 1766 – 1772. Ołtarz główny późnobarokowy z ornamentami rokokowymi z 1794 roku oraz ołtarze boczne z lat 1790 – 94. Zakon istnieje od 1764 roku.
- Kamienne schodki wykonane w 1900 roku, prowadzące dawną ulicą Żydowską do ulicy Rybaki, na bulwary nadnarwiańskie i na plażę. W parterowym domku przy schodkach mieszkał późniejszy Prymas Tysiąclecia Kardynał Stefan Wyszyński, podczas swojej nauki w łomżyńskim gimnazjum.
- Stary Rynek - pierwotnie gotycki Ratusz, opisany w 1564 roku jako murowany, piętrowy. Po kolejnych zniszczeniach rozebrany. Odbudowany w latach 1822 – 23 wg projektu Aleksandra Groffe. Budowa klasycystyczna, piętrowa z czworoboczną wieżyczką, zegarem i kopułą z iglicą. Obok nowa część ratusza – siedziba władz miejskich, a dalej klasycystyczna kamienica z 1860 roku.
- Plac Jana Pawła II - gmach Wyższego Seminarium Duchownego, pierwotnie rezydencja gubernatora łomżyńskiego, wzniesiona po roku 1866. Wewnątrz w kaplicy seminaryjnej rzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego, poświęcona przez Jana Pawła II podczas Jego wizyty w Łomży 5 czerwca 1991 r. Pomnik papieża – przed wejściem do gmachu Seminarium.
- Dworna - gmach Sądu Okręgowego, pierwotnie Kasa Przemysłowców, neobarokowy, wzniesiony w 1888 roku.
- Dworna - siedziba Banku Kredytowego, zbudowany w 1888 roku. Fasada siedmioosiowa, przed budynkiem popiersie Bogdana Winiarskiego – prezesa Banku Narodowego w Londynie, pierwszego Polaka na urzędzie prezesa Międzynarodowego Trybunału w Hadze.
- Dworna - budynek obecnej siedziby Banku Gospodarki Żywnościowej, zbudowany w końcu XIX wieku. Wcześniej siedziba Kasy Oszczędności, której dyrektorem był

R. Bielicki, ojciec Hanki Bielickiej.

- Plac Pocztowy - budynek Poczty Polskiej, zbudowany wg projektu Bogumiła Zuga w latach 1843 – 44 w stylu późnoklasycystycznym, pierwotnie dwukondygnacyjnym. Trzecią kondygnację dobudowano w 1912 roku. Obiekt nie zmienił swojej funkcji od 160 lat.
- Polowa - Dom Pomocy Społecznej - budynek neorenesansowy, wybudowany w 1882 roku, dawniej Dom Starców.
- Plac Jana Pawła II - dawna cerkiew, zbudowana w 1877 roku w stylu bizantyjskim, trójnawowa z wydzielonym prezbiterium, zwieńczonym wysoką kopułą. Od 1917 kościół katolicki, przed II wojną światową służył jako kościół garnizonowy 33 Pułku Piechoty. Obok na placu granitowy obelisk upamiętniający żołnierzy 33 PP.
- Legionów - Zespół Szkół Drzewnych, parterowy budynek wzniesiony w 1905 roku, jako Dom Ludowy, rozbudowany do dwóch pięter w okresie międzywojennym. Obecnie siedziba Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej. Obok zachowany Park Ludowy.
- Stary Rynek - kamienice z podcieniami, pseudobarokowe, zbudowane w 1957 roku w miejscu klasycystycznych XIX – wiecznych kamienic, zburzonych całkowicie w czasie II wojny światowej.
- Kopernika - jeden z najstarszych i najpiękniejszych cmentarzy w Polsce, powstał około 1801 roku. Obejmuje zespół cmentarzy: rzymsko-katolickiego i byłych cmentarzy ewangelicko – augsburskiego oraz prawosławnego. Kaplica rodziny Śmiarowskich z 1838 roku, wiele ok. 200-letnich nagrobków – prawdziwych pereł cmentarnej architektury. W 1853 roku postawiono dom przedpogrzebowy. W 1879 roku wybudowano neogotycką bramę, a na części ewangelickiej - neoklasycystyczną kaplicę. Najstarsze ceglane nagrobki pochodzą z 1814 roku. Od ponad 20 lat organizowane są doroczne kwesty na ratowanie cmentarnych zabytków.
- Dwa cmentarze żydowskie, przy ulicy Wąskiej, z zachowanym domem przedpogrzebowym oraz (stary) przy ulicy Rybaki z XIX-wiecznymi macewami wykonanymi z kamieni narzutowych - jeden z nielicznych tego typu w Europie.
- Wojska Polskiego - ogród miejski założony w 1842 roku, dzisiejszy park Jakuba Wagi – autora „Flory Polskiej”, gdzie znajduje się także jego pomnik.
- Stara Łomża - grodzisko, z X – XII wieku, czyli dwa historyczne wzgórza z dobrze zachowanymi rzędami wałów ziemnych, szczątkami grodu i ruinami kościoła z XV wieku.
- Piątnica k/Łomży – rozciągające się półkolem betonowe Forty I,II,III, połączone wałami ciągłymi. Budowę rozpoczęto w latach osiemdziesiątych XIX w., a w obecnym kształcie wzniesione przez władze cesarskie w latach 1900-08, jako jedno z ogniw w systemie fortyfikacyjnym na linii Narwi i Biebrzy. Forty odegrały ważną rolę w obronie Łomży przed najazdem bolszewickim. W najlepszym stanie zachował się fort nr 1 we wschodniej części Piątnicy. Drugi fort wznosi się na teren pagórkowaty, skąd roztacza się panorama Łomży, doliny Narwi i dalszych okolic.

źródło/fot.: Urząd Miejski w Łomży

oprac. Władysław Tokarski